

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

De Uitdienstbode

Magazine UvA-senioren

Inhoud

Nulnummer 2025

Dit is een nulnummer. Door de gewijzigde situatie (geen kring meer en geen vaste vormgeefster) is dit zowaar een nieuwe start van dit blad. Meer hierover? Lees: *Van de redactie*.

Ruud Bleijerveld

In memoriam

Lezing

Voormalig CvB-voorzitter Geerten van Dam over haar bestuursperiode

Willy Groenman-van Waateringe

In memoriam

De fatbike is (g)een e-bike

Jan Simons over een taaldilemma

Bij de UvA

Herinneringen aan Ruud Bleijerveld

Van het bestuur

Doorgaan op de ingeslagen weg

Verder:

p.12 Centraal of decentraal, dat is de vraag
p.14 Van de redactie p.15 Agenda p.15 Colofon

Geert ten Dam: de derde keer

LEZING

VOX-POP, 23 november 2024

De titel van het verslag van deze lezing, georganiseerd door het bestuur van de – wat toen nog heette – Kring UvA-senioren, is vergeven aan onze rubriek ‘Het getal’. Voor deze honderdste (!) lezing vallen we daarom terug op het getal drie. Want het is de derde keer dat Geert ten Dam met de microfoon voor ons staat. Ze deed dat direct na haar aantreden als bestuurder van het CvB in 2016, halverwege haar bestuursperiode 2020 en op 23 november 2024 direct na haar aftreden.

Ten Dam weet inmiddels dat geen fusie niet betekent geen samenwerking

Als we afgaan op haar verschijnen in de Uitdienstbode kan dit verslag ook de titel ‘De zesde keer’ dragen. In nummer 4.2 vinden we namelijk de aankondiging van Ten Dams toetreden tot het CvB van de UvA en de HvA, in nummer 4.3 het verslag van haar toespraak gemaakt door Michiel Röling met als hoofdpunt de ontkoppeling van UvA en HvA en in nummer 6.1 een gesprek met haar afgenomen door Kees Piena op Roeterseiland, gekoppeld aan een interview dat Kees daarvoor had met Ruud Bleijerveld op het Maagdenhuis. Beide interviews gingen over seniorenbeleid. Oudere afleveringen van de Uitdienstbode zijn op het moment jammer genoeg alleen te raadplegen door ze op te vragen bij de AUV. In nummer 8.3 vinden we het verslag van de lezing over het ‘Instellingsplan’ in een op anderhalve meter afstand ingerichte CREA-zaal gemaakt door Margot Taal, in nummer 12.1 een verwijzing naar Ten Dams pleidooi voor overheidsregulering ten aanzien van het aantal buitenlandse studenten in Bea Krenns rubriek ‘Het getal’ en dan nu in nummer 13.1 het verslag van de lezing waarin Ten Dam terugblijkt op haar bestuursperiode.

Geen citaten

Van alle punten die in haar bestuursperiode speelden, wil Ten Dam er vier uitlichten om daarna met ons daarover in gesprek te gaan. Ze wil zo open mogelijk dat gesprek voeren en vraagt vooraf om haar niet te

citeren. Als verslaggever worden je de handen dan wel flink gebonden. Wat kan of mag je prijsgeven? De vier punten? Dat moet mogen. Allereerst staat Ten Dam stil bij de fusies die allemaal geprobeerd werden: met de HvA, met de bètafaculteiten van de VU, met een of twee andere universiteiten. Fusies bleken voor de UvA enorm veel bestuurlijke energie te vergen en maar nauwelijks iets op te brengen. Ten Dam weet inmiddels dat geen fusie niet betekent geen samenwerking. Als tweede punt noemt Ten Dam: de Maagdenhuisbezetting van 2015 die ‘democratisering’, ‘diversiteit’, ‘goed HR-beleid’, ‘goed HRM-beleid’, ‘meer waardering voor onderwijs in loopbanen’, ‘meer transparantie’ op de agenda zette.

De UvA is sterk gedecentraliseerd, wat leidt tot onderdelen die eigen standaarden hanteren en zich op gezette tijden afzetten tegen uniforme standaardisering. Dat er binnen de UvA veel mogelijk is en initiatieven een weg kunnen vinden, maakt niet dat het voor iedereen duidelijk is waar en bij wie men moet zijn om iets voor elkaar te krijgen. Wat volgens Ten Dam helpt is blijven praten, overleggen, polderen, maar wel een besluit nemen. En het dan een tijd zo doen conform het besluit. Na een paar jaar evalueren en dan maar weer zien. >>

Heikele punten

Sociale veiligheid is het derde punt waarover Ten Dam met ons in gesprek wil. Het is duidelijk dat er heldere procedures moeten zijn die ook gevolgd worden. Maar Ten Dam benadrukt ook de preventieve kant door middel van het meteen uitspreken, het meteen serieus nemen, het daadwerkelijk aanspreken. In deze heeft het beleid wel de wind van de MeToobewegingen mee gehad. Het laatste maar op dit moment ook het meest heikele punt is voor Ten Dam de polarisatie. Dreigen met geweld en intimidatie is voor haar onacceptabel. Het bestuur moet altijd kiezen voor de-escaleren en de communicatie op gang houden. Het primaire proces moet vooral kunnen doorgaan. De universiteit is ook een plek waarin je leert: 'leer omgaan met polariteit'.

Een zaal vol ervaringsdeskundigen

In de Q&A die daarop volgt wordt duidelijk dat iedereen in de zaal er het nodige van heeft meegekregen, de

punten onderschrijft en ook aan oplossingen zelf heeft willen meewerken. Zolang als de voordracht van de vier punten duurde, zolang ging de zaal er met Ten Dam over in gesprek. Over docenten die zich aansluiten bij de protesten, hoe breed het protest al of niet is, wel of niet praten met gemaskerden, anonieme klachten, feiten van meningen onderscheiden, contextafhankelijkheid, polderen met gesprekspartners uit andere gespreks-culturen, netwerkend Nederland dat wellicht te klein is voor veertien universiteiten, dedain en hindermacht binnen het hoger onderwijs tegenover fusiepartners, vergroting van het inzicht in de verschillende curricula, voldoende draagvlak versus bestuurderskwaliteit. De zaal ontlokt bij Ten Dam de bekentenis dat ze het besturen met plezier heeft gedaan, maar acht jaar (twee termijnen) genoeg vindt. Het kleine presentje voor de spreker is nog niet gehalveerd wat ons in het begrotingsjaar 2025 wel te wachten staat. ► Agnes Schreiner

Kerstlunch UvA-senioren (2024)

Willy Groenman-van Waateringe

IN MEMORIAM

5 februari 1933 – 20 februari 2025

Op 20 februari overleed Willy Groenman-van Waateringe op 92-jarige leeftijd. Ze was hoogleraar Oecologische prehistorie.

Haar promotieonderzoek over Romeins leer in Valkenburg geldt nog steeds als baanbrekend en vernieuwend in de toepassing van pollenonderzoek op archeologische vraagstukken, dat is onderzoek van microscopisch kleine organismen in prehistorische aardlagen of op vondsten. Zo werd zij betrokken bij het onderzoek naar leren overblijfselen bij Ötzi, de man die in 1991 op de grens van Oostenrijk en Italië met het smeltende gletsjerijs was gevonden. Vanwege haar wetenschappelijke betekenis voor de studie van de Romeinse grenzen – de limes – en haar jarenlange betrokkenheid werd het verslag van het internationale Limes Congress 2022 in Nijmegen (1500 pagina's in vier delen) aan haar opgedragen en afgelopen najaar aan haar, bij haar thuis, overhandigd.

Haar hele werkzame leven is ze aan de UvA verbonden geweest, om te beginnen met een studentassistent-schap in 1953. In 1970 werd ze lector en in 1980 hoogleraar; in die tijd was een vrouwelijke hoogleraar tamelijk zeldzaam. Veertien promoties kwamen onder haar leiding tot stand. Maar ze hield ook van besturen. Al tijdens haar studie maakte ze deel uit van het bestuur van de Verenigde faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen, en naast haar hoogleraarschap was ze bijvoorbeeld decaan van de Subfaculteit Pre- en Protohistorie (1972-1975), decaan van de Interfaculteit der Geografie en Prehistorie (1984-1986) en prorector (1987-1989).

Ik kende haar sinds ze voorzitter werd van de Historische Commissie in 1989. In die commissie zaten prominente hoogleraren uit verschillende disciplines, de archivaris en bibliothecaris van de UvA en twee studenten, alsmede de adjunct-directeuren van wat destijds het Gemeentearchief en het Amsterdams Historisch Museum heette. Zij adviseerde het College van Bestuur over de Historische Verzameling van de UvA, die voor een deel ondergebracht was in de Agnietenkapel; als conservator was ik secretaris. Ik sluit niet uit dat in deze commissie het plan geboren is voor de restauratie van de Agnietenkapel, het oudste gebouw van de UvA. In elk geval nam Willy Groenman deel aan de eerste intensieve overleggen die de restauratie van de Agnietenkapel moesten voorbereiden. De

Agnietenkapel zou in 2007 na een ingrijpende restauratie worden heropend (bestemd voor kleine promoties). Het Collectieplan, een gedetailleerd plan voor het beheer van de historische verzameling en de verspreide collecties van de UvA, stond ook snel ter bespreking op de agenda.

In 1990 werd uit de Historische Commissie het Dagelijks Bestuur gevormd bestaande uit Willy en Piet Leupen met wie ik regelmatig overleg voerde. In 1998, het jaar van haar emeritaat, nam ze afscheid.

Na haar pensioen bleef ze betrokken bij de UvA. Ze was Kringlid van het eerste uur. In 2015 trad ze toe als redactielid van *de Uitdienstbode*, en in 2016 stapte ze over naar het bestuur van de Kring UvA-senioren; ze bleef bestuurslid tot 2020. Daarnaast was ze tot op hoge leeftijd gewaardeerd en actief lid van het Dispuut '46, dat Willy altijd het hooglerarendispuut noemde maar dat openstaat voor iedere geïnteresseerde, zoals gememoreerd werd op de afscheidsbijeenkomst vanwege haar overlijden op 28 februari.

► Marian Schilder

Ruud Bleijerveld

27 september 1941 – 4 februari 2025

IN MEMORIAM

Begin februari 2025 heeft het bestuur van de UvA-senioren u per e-mail medegedeeld dat onze oud-voorzitter Ruud Bleijerveld op 4 februari 2025 is overleden. Het bericht heeft velen diep geraakt.

Menigeen zal zich Ruud herinneren als secretaris van de Universiteit van Amsterdam, een functie die hij gedurende een zeer lange periode heeft vervuld. Ruud en de Universiteit van Amsterdam waren één, de UvA zat in zijn ziel, z'n genen en zijn poriën. Hij had er gestudeerd en gewerkt en ging in 1981 als secretaris naar het Maagdenhuis. Het leek wel voor altijd. Toch ging hij in 2003 met pensioen. Je kan niet zeggen dat hij bij de UvA weg was, want dat was hij nooit helemaal.

Al in 2006 was het idee ontstaan dat er iets voor de gepensioneerden van de UvA moest worden gedaan. En het was eigenlijk niet meer dan logisch dat Ruud als een soort kwartiermaker werd gevraagd. Het heeft echter nog tot november 2012 geduurd voordat het initiatief uitmondde in de oprichting van de Kring UvA-senioren. Het belang van een dergelijke club voor gepensioneerden werd door veel geledingen onderschreven: de gepensioneerden, het College van Bestuur, de vakorganisaties (toen nog wel), Alumni-relaties en de Amsterdamse Universiteits-Vereniging.

Maar de belangrijkste initiator en gangmaker was Ruud. Als medeoprichter werd hij ook de eerste voorzitter en na zijn vertrek als voorzitter heeft het bestuur van de kring hem benoemd tot erelid. Na zijn aftreden als voorzitter bleef Ruud zeer geïnteresseerd in het reilen en zeilen van de kring en bezocht hij regelmatig onze bijeenkomsten. Ook na de verhuizing met zijn partner naar het voor Amsterdamse begrippen verre Lieshout. Met name door zijn inzet en zijn grote kennis van de universiteit en zijn vele contacten is de kring UvA-senioren uitgegroeid tot een club van meer dan 550 oud-medewerkers van de UvA. Bij zijn uitvaart in Heeze (Noord-Brabant) waren dan ook veel oud-collega's die de moeite genomen hadden een lange reis te maken om Ruud de laatste eer te bewijzen. Het was een bevestiging van zijn verdiensten voor de UvA.

Het zal Ruud zeker verdriet hebben gedaan toen wij afgelopen november moesten berichten dat het voortbestaan van de kring op het spel stond door het wegvallen van de subsidie van de vakorganisaties en een verlaging van de subsidie van het CvB. Het huidige bestuur van De UvA-senioren probeert in overleg met het College van Bestuur het werk van Ruud Bleijerveld onverminderd voort te zetten. Wij zijn dat aan hem verschuldigd. Wij zullen hem en zijn onvermoeibare inzet voor de gepensioneerden van de Universiteit van Amsterdam missen.

► Kees Piena

Of ik mijn fractie weer even in het gareel wilde krijgen

Ruud Bleijerveld leerde ik kennen toen ik als fractievoorzitter van Progressief Personeel in de laatste termijn van de Universiteitsraad zat. Ondanks – of misschien juist dankzij – zijn innemende en altijd vriendelijk glimlachende voorkomen had Ruud wel de reputatie dat je na hem de hand geschud te hebben je vingers moest natellen.

Hij gold als een sluwe vos die misschien nog wel beter dan de leden van het College van Bestuur (CvB) van alle ins en outs van de UvA op de hoogte was.

De raad zou na de invoering van de wet Modernisering Universitair Bestuur (MUB) in 1998 worden vervangen door een Centrale Ondernemingsraad (COR) en een Centrale Studentenraad (CSR). Het waren de jaren negentig waarin termen als

'markt', 'bedrijfsleven', 'ondernemerschap', het bestuurlijk jargon gingen beheersen: de student werd 'klant', onderwijs en onderzoek werden 'product' en de universiteit een leverancier die zo goed mogelijk aan de vraag moest voldoen. Daar paste, zeker in de ogen van het toenmalige CvB een ondernemingsraad beter bij dan een universiteitsraad die, zoals Jankarel Gevers eens tegen me zei, graag "gemeenteraadje speelde" en over moties discussieerde met een hoog "de-Universiteitsraad-waarschuwt-Beijing-voor-de-laatste-maal"-gehalte. Mijn fractie was allesbehalve gelukkig met de aanstaande opheffing van de raad en gooide in de laatste paar bijeenkomsten als het maar even kon de kont tegen de krib. Zo protesteerde zij fel tegen de

verplaatsing van de raadsvergaderingen van de hal van het Maagdenhuis naar de toen splinternieuwe Nieuwe Doelenzaal. Zelf vond ik de argumenten voor behoud van de hal van het Maagdenhuis als vergaderzaal – 'historische grond', bakermat van de universitaire democratie' – vooral sentimenteel en gaf de voorkeur aan de veel

beter geoutilleerde en vooral verwarmde Nieuwe Doelenzaal. Hierover zou op een dinsdagavond in juni '98 in de raad worden gestemd, op het tijdstip dat ik vanuit Canada, waar ik een congres had bijgewoond, het vliegtuig terug naar Amsterdam nam. Ik had een van de eerste types mobiele telefoon, model koelkast', en ik had die om 8 uur 's ochtends bij aankomst op Schiphol nauwelijks aangezet of hij ging over.

Ruud Bleijerveld (r) met Jankarel Gevers. Fotograaf onbekend.

Ik kreeg Ruud Bleijerveld aan de lijn. Ik moest onmiddellijk naar het Maagdenhuis komen, want er was 'crisis', omdat mijn fractie de avond tevoren tegen de Nieuwe Doelenzaal als vergaderplaats had gestemd. "Of ik mijn fractie weer even in het gareel wilde krijgen," luidde de boodschap.

Dat is me natuurlijk niet gelukt, en ik heb die week dan ook mijn conclusies getrokken en ben uit de raad gestapt. Voor mij is Ruud door dat telefoontje altijd verbonden gebleven aan het einde van mijn universiteitspolitieke loopbaan. Overigens heb ik aan de handdrukken die ik met Ruud gewisseld heb altijd alle vingers overgehouden.

► Jan Simons

“Je mag ook wel voor mij werken,” zei Ruud Bleijerveld in december 1985, toen ik op de derde verdieping van het Maagdenhuis als invalsecretaresse voor het CvB werkte. Ruuds toenmalige secretaresse ging met pensioen. Mijn tijd op het Maagdenhuis was nog maar kort, maar ik had al wel begrepen wie er de scepter zwaaide. Voor Ruud werken zou betekenen dat ik me in de politieke wereld van de UvA zou begeven en dat dat trok me wel. Maar het was bovenal de persoonlijkheid van Ruud, met zijn mix van persoonlijke afstand, persoonlijke geïnteresseerdheid, gedrevenheid, autoriteit, ingetogen zwierigheid en schijnbaar onstuitbare, solistische werkkraft die mij intrigeerde en die mij tot “ja, dat is goed” deed besluiten. Zo iemand had ik nog nooit ontmoet en zo iemand heb ik nooit meer ontmoet. Zo iemand zou een inspirator zijn. Weldra zat ik daar, in de kamer naast zijn kantoor. Mijn belangrijkste taak was om Ruuds drukbezette agenda te beheren en om al of niet tijdstippen te vinden voor mensen die toegang tot hem zochten. Een soort waakhondfunctie dus. Mijn herinneringen aan Ruud

gaan over zijn manier van aanwezigheid, hoe hij met besliste stappen door de gangen liep, papieren in de hand, zijn stem als hij met anderen delibereerde over voorvallen en beleidszaken, het geklik van de sleutel in zijn deur, de onopvallende taxerende blik waarmee hij in een oogopslag de stand van zaken in een vergadering kon inschatten. Onze gesprekken in zijn kamer, die, bij het opnemen van een brief, soms overgingen in het duiden van zaken of medewerkers. Hoe hij met open blik voor mijn bureau kon staan en ongeduldig geduldig luisterde naar mijn boodschappen (die meestal boodschappen van anderen inhielden), die hij dan in gedachten een voor een afvinkte als ‘nee’, ‘ja’ of ‘mogelijk’. Op een ander, meer persoonlijk vlak speelde Ruud een structurele rol in de ontwikkeling van jonge mensen en vrienden. Dat merkte ik aan binnengekomen brieven en telefoontjes. Uiteindelijk heeft Ruud Bleijerveld ook voor mij een beslissende rol gespeeld in de ontwikkeling van mijn loopbaan. Niet alleen als actor maar ook als inspirator. Hij was een bijzonder mens. ► **Ria Winters**

Vriendelijkheid als methode

“Vriendelijkheid,” zei Ruud een van de laatste keren dat we elkaar spraken, “is mijn handelsmerk.” En in mijn ervaring was dat ook zo. Was hij altijd vriendelijk en aardig? Vast niet. Was die vriendelijkheid altijd echt? Het zal aan mijn kwade geweten liggen, maar ik vermoedde er altijd een flinke dosis cynisme achter. Wat ik overigens vooral amusant vond. Die vriendelijkheid bleek de eerste keer dat ik Ruud ontmoette. Ik was op zoek naar werk maar wist niet goed wat. Deana Sy-A-Foek, destijds griffier van het CvB, vond dat ik aan de slag moest bij het universiteitsbrede archief-project dat Ruud initieerde. Dat moest natuurlijk beginnen met een kennismakingsgesprek bij Ruud. Ik kende hem niet maar “Bleijerveld” was wel een naam die mij iets zei. Waar die reputatie vandaan kwam, weet ik niet meer. Eerlijk gezegd was ik er nogal door geïntimideerd. Ook dat lag aan mij: ik was misschien nogal snel geïntimideerd. Ik heb de afspraak dan ook eerst een keer afgezegd, wegens ziekte. Maar in januari 2002 kwam het er toch van. Het ‘sollicitatiegesprek’ bleek een allervriendelijkst onderonsje. Als ik ‘materiedeskundige’ wilde worden, dan graag. Of Ruud me gevraagd heeft of ik ooit zo'n omvangrijk project bij de hand had gehad, herinner ik me niet. Maar ik zou dan naar waarheid hebben moeten

Fotograaf onbekend.

toegeven dat daar geen sprake van was. Hoe dan ook: ik werd aangenomen en heb mezelf (geloof ik) na een paar maanden tot ‘projectleider’ gepromoveerd. (Niemand over gehoord.)

Voor mij was dit een ommekeer in mijn loopbaan, misschien wel in mijn leven. Van een onderzoeker op de vierkante centimeter met een neiging tot kluizenaarschap, werd ik plots middenin de universitaire gemeenschap gedropt. En daar heb ik nooit spijt van gehad. Heeft Ruud er spijt van gekregen dat hij mij heeft binnengehaald? Ik geloof het niet. Hij bleef tenminste altijd vriendelijk. ► **Menno Polak**

Niemand is perfect

Ruud hield van regels, vooral als ze uit zijn eigen koker kwamen. Maar als het hem uitkwam was hij niet te beroerd regels anders uit te leggen, terzijde te leggen of een geitenpaadje te vinden. Dat gold ook voor de regel dat je alleen lid van de kring UvA-senioren kan worden als je bij de UvA met pensioen bent gegaan. Hij hield erg vast aan deze regel, ook bij kritiek daarop. Behalve toen hijzelf met een kandidaat kwam die wel lang bij de UvA had gewerkt maar bij zijn pensionering niet. Deze goede bekende moest toch eigenlijk wel lid kunnen worden, want hij zou ooit wel eens een prima kandidaat voor een bestuursfunctie kunnen zijn. Vooruitzien heet dat in bestuurdersjargon.

Fotograaf onbekend.

Niemand is perfect, gelukkig maar, want dat maakt ons mensen. En als je een hoge boom bent, vang je veel wind en Ruud was een hoge boom. Er zijn dan ook flink wat verhalen en anekdotes over hem in omloop.

Zo was Ruud lang voorzitter van het directeurenoverleg (DO). Hij was onze baas, althans dat dacht hij. Niet iedereen dacht daar zo over, want wij hadden destijds ons mandaat rechtstreeks van het CvB. Maar het CvB had Ruud gemandateerd om de functioneringsgesprekken met de directeuren te houden, samen met de decaan van de faculteit. Ruud genoot van die gesprekken, wij minder. Hij gebruikte die gesprekken om een aantal dingen naar zijn hand te zetten. Na afloop stonden dan in het verslag afspraken waarvan je zeker wist dat ze niet gemaakt waren. Bijvoorbeeld dat er was afgesproken dat je naar een managementcursus zou gaan, terwijl je zelf gezegd had dat absoluut niet te willen. Het is zelfs gebeurd dat een verslag door mijn toenmalige decaan werd teruggestuurd met een briefje met de tekst: “Geachte heer Bleijerveld, ik geloof niet dat ik bij dit gesprek aanwezig ben geweest, hoogachtend Lodewijk Brunt.”

Ruud kon ook in het buitenland goed uit de voeten met de vele contacten die hij daar had. Ondanks het feit dat hij niet altijd vloeiend zijn talen sprak, werd er altijd naar hem geluisterd. Hij was er soms meer dan geliefd. Toen wij met de directeuren universiteiten in Zweden en Finland bezochten, bleek zijn vrouwelijke collega in Helsinki, die hij al van eerdere bezoeken kende, behoorlijk van hem gecharmeerd, een beetje verliefd vonden wij. Wij wilden bij een diner echter niet graag naast haar zitten, omdat een hand van haar nog wel eens onder tafel op jouw been ‘verdwaalde’. Dat probleem was opgelost toen we haar vertelden dat Ruud op mannen viel (ze viel bijna letterlijk van de trap), want vanaf toen waren alle Amsterdamse mannen verdacht. Terecht.

Volgens mij maken verhalen en anekdotes uit dat iemand ‘ertoe doet’. Niemand twijfelt dan ook aan het belang dat Ruud voor de UvA heeft gehad en ik durf te beweren ook niet aan het feit dat hij voor veel mensen persoonlijk belangrijk is geweest.

► Kees Piena

Licht of zwaar, gewoon de methode Bleijerveld

VERVOLG BIJ DE UVA

Ruud is niet minder dan 65 jaar met de universiteit verbonden geweest. Hij begon er als student scheikunde en jong organisatietalent, en nam er afscheid als door de wol geveerd, succesvol manager, om ook in de jaren na zijn terugtreden op allerlei manieren de universiteit te blijven dienen. Ruud kon zo lang belangrijk zijn voor de universiteit door zijn persoonlijke kwaliteiten, zijn werkkraft en zijn toewijding: toewijding aan de universiteit en aan talloze mensen die er werkten. Dat was de kern, maar niet het enige.

In de loop van de tijd deed hij vier kardinale inzichten op over de universiteit, die hem hielpen de goede richting te vinden en koers te houden. Als student in de beweeglijke jaren zestig leerde hij de les dat een universiteit niet gekaapt moet worden door en voorn bepaalde overtuiging; ze moet werkelijk open en werkelijk tolerant zijn, hoe lastig dat soms ook is. Als student en promovendus leerde hij al in de vakgroep en de faculteit, in de ASVA en de universiteit hoe wezenlijk het is dat de dingen goed geregeld worden; Jankarel Gevers (voorzitter van het CvB van 1988 tot 1998) zou zeggen: "weinig gaat zomaar goed zonder dat iemand het goed regelt". Ruud ontdekte al doende dat hij dit goed kon, en net zo belangrijk, anderen zagen dit ook. Als Secretaris van de Universiteit sinds 1981 leerde hij dat besturen en managen niet hetzelfde is, en dat ze elkaar nodig hebben: goed bestuur stelt niks voor zonder goed management, en vice versa. Ook het vierde inzicht kwam in de turbulente jaren zestig en zeventig en met de enorme schaal- en complexiteitsvergroting vrijwel onvermijdelijk: een universiteit is altijd in beweging, van gemanaged als een gemeentelijke dienst naar een autonome organisatie; van een gecentraliseerde naar een gespreide structuur; van een heftig gepolitiseerde gemeenschap naar een academische waardengemeenschap.

Licht als het kon en gewichtig als het moest

Bij zijn afscheid in 2003 vertelde ik dat hij 22 jaar eerder als Secretaris van de Universiteit werd aangesteld omdat het bestuur al een jaar of zeven zijn kundigheid had leren kennen als algemeen bestuursadviseur. Hij werd aangesteld ondanks de aarzelingen van de universiteitsraad die niet zozeer twijfelde aan zijn capaciteiten als wel daar beducht voor was. Moesten we in Amsterdam niet eerder een lichte secretaris hebben dan een zware die

wellicht de rol van het bestuur, de diensthoofden en de universiteitsraad zou inperken? Licht of zwaar, in de praktijk was het gewoon de methode Bleijerveld: een zeer effectieve werkwijze, even stevig als elastisch, structureel met gevoel voor het incident, licht als het licht kon en gewichtig als het gewichtig moest.

Ik heb nooit iemand ontmoet die niet met het grootste respect over hem en zijn regelkunst sprak. En als universiteitsbestuurders hadden we er buitengewoon veel baat bij. Hij bood betrouwbare bijstand, was een verspieder die attent maakte op risico's en gevaren, en tegelijkertijd een vertrouweling die zijn ervaring en mensenkennis inzette om je als bestuurder van dienst te zijn. Hij nam zorgen weg en over, waarschuwde voor dreigende uitglijers en deed er wat aan. Wat konden we ons als bestuurders beter wensen? ► Sijbolt Noorda

De fatbike is (g)een e-bike

De fatbike is ongetwijfeld ook voor veel lezers van de dUb het icoon geworden van de ervaren toenemende verkeersonveiligheid. De fatbike leidt niet alleen tot botsingen in het verkeer, maar ook in de politiek. Op 3 september vorig jaar ontstond tijdens het vragenuurtje in de Tweede Kamer een volgens Volkskrant-columniste Aaf Brandt Corstius “filosofisch” debat omdat het ging over de vraag: wat is een fatbike? Zo’n kwestie is natuurlijk te ernstig om alleen aan politici over te laten en omdat wij senioren worden geacht over tijd en wijsheid te beschikken – bij deze een poging tot verheldering.

In dit debat wilden een aantal Kamerleden dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat, Barry Madlener (PVV), een minimumleeftijd en helmplicht zou invoeren voor de fatbike, terwijl Madlener stelde dat deze maatregelen dan voor alle e-bikes moesten worden ingevoerd omdat er geen houdbaar onderscheid tussen de fatbike en de ‘normale’ e-bike te maken valt. Bij nader inzien draaide dit debat dan ook niet zozeer om de vraag ‘wat is een fatbike?’, maar om de vraag hoe een fatbike zodanig te omschrijven dat deze een afzonderlijke categorie naast de e-bike vormt?

Wat is een fatbike?

Hier botsen twee moeilijk verenigbare opvattingen over concepten en categorieën met elkaar. Allereerst gaan de Kamerleden uit van de klassieke idee dat concepten uitsluitend talig zijn. De taal reikt de sprekers immers woorden aan waarmee zij de werkelijkheid kunnen benoemen en ordenen, en elk woordenboek laat zien dat betekenissen van woorden weer met andere woorden omschreven kunnen worden. Dat leidt al snel tot de gedachte dat als er voor twee verschillende objecten ook twee verschillende woorden bestaan – in casu e-bikes en fatbikes – dat de omschrijving van de betekenis van elk van die twee woorden die verschillen ook duidelijk zal maken.

Helaas is de werkelijkheid weerbarstiger. Zo kent elke taalgebruiker het verschil tussen een eend en een gans, maar als wordt gevraagd om dat verschil onder woorden te brengen is het meest waarschijnlijke antwoord: “Dat zie je toch?” of “Dat weet toch iedereen?”. Dit waren precies de uitspraken waarmee de Kamerleden de minister van de evidentie van het verschil tussen e-bikes en fatbikes probeerden te overtuigen: “Dat zie je toch zo?!”.

Het voorbeeld van eenden en ganzen laat zien dat concepten ook een overwegend visuele component kunnen hebben, en dat is met e-bikes en fatbikes ook het geval (dikke banden, laag frame, tweepersoonszadel enz.). Helaas kan de wetgever niet volstaan met een plaatje van de fatbike om die wettelijk van de e-bike te onderscheiden maar moet hij met een heldere talige omschrijving komen. *Mission impossible*.

Graduele verschillen

De poging om van fatbikes een aparte categorie rijwielen te maken stuit op nog een probleem. Volgens een klassieke opvatting is een categorie een verzameling

Het spreekwoordelijke zwarte schaap

objecten die gemeenschappelijke kenmerken hebben en zijn categorieën op hun beurt hiërarchisch onderverdeeld in subcategorieën. De categorie ‘elektrische fietsen’ zou dan de subcategorieën ‘(normale) e-bike’ en ‘fatbike’ bevatten die gemeen hebben dat ze motorische trapondersteuning geven, maar in andere opzichten weer van elkaar verschillen. Ook hier is de werkelijkheid complexer dan de leer. Een tweede uitstapje in de vogelwereld laat zien dat vogels veren en vleugels gemeen hebben en ook dat ze kunnen vliegen. Maar struisvogels en kippen kunnen niet vliegen, maar vallen toch onder de categorie vogels. Een categorie als ‘vogels’ wordt dus niet door noodzakelijke of voldoende eigenschappen gedefinieerd, maar door de grotere of kleinere afstand van haar leden tot wat als het beste voorbeeld van de categorie geldt. Gevraagd naar een voorbeeld van een vogel zullen de meeste taalgebruikers verwijzen naar mussen, merels of duiven, hoewel die niet meer of minder vogel zijn dan ooievaars, adelaars of oehoes, maar de laatsten komen in de dagelijkse leefwereld van de meeste Nederlandse taalgebruikers niet veel voor. Struisvogels en kippen bevinden zich aan de periferie van deze categorie, waarbinnen de leden slechts gradueel van elkaar verschillen.

► Jan Simons

Fatbike avant la lettre?

Foto: J.J.M. de Jong, Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad

Wie zal het zeggen, maar deze bijzondere zitfiets moet de aandacht hebben getrokken. De man pauzeert voor een sigaretje. De bel aan het stuur onderstreept nog eens dat het een fiets is. De in Delft geboren fotograaf Jan de Jong, een van de vaste fotografen van de toenmalige uitgeverij Spaarnestad in Haarlem, zag zijn kans schoon en zorgde voor dit beeld. Dat kan erop duiden dat zowel de berijder als het voertuig van Nederlandse herkomst zijn. Elders in dit nummer wordt een echte exoot besproken: de fatbike.

De Jongs foto's zouden na zijn dood in 1971 in de vergetelheid raken, maar een groot aantal is bewaard gebleven in het Spaarnestad-archief van het Nationaal Archief dat tot voor kort door een apart team werd beheerd. Nu die Haarlemse collectie vanwege bezuinigingen niet meer kan worden geraadpleegd, is er een zwart gat ontstaan. Voordat het naar Den Haag verhuisde, was de opvolger van de uitgeverij, de VNU, overigens al bezig met opruimen. Zo'n 35 duizend glasnegatieven zijn in 1971, het jaar van de Jongs overlijden, verkocht aan een opkoper. Per toeval belandden zo'n 340 gesigneerde glasnegatieven op de Waterloopleinmarkt. In het Limburgs Museum van Venlo wordt 'Het Glazen Album Van Limburg' bewaard. Dit werk uit de jaren dertig vormt nu een schat van informatie over de zuidelijkste provincie van weleer. De Jong bleef fotograferen, ook met moderner negatiefmateriaal. De zitfiets is er een voorbeeld van.

► John Kleinen

Centraal of decentraal, dat is de vraag

Dat de voor de UvA typerende decentrale bestuurscultuur niet altijd goed uitpakt blijkt uit het rapport 'Evaluatie Meiprotesten 2024: Universiteit van Amsterdam' dat Bureau Berenschot in februari publiceerde. Weliswaar was er een Centraal Crisis Team (CCT), maar dat bestond naast een vaste kern van vier personen (Voorzitter van het CvB, de Secretaris van de Universiteit, het hoofd Bureau Communicatie en het hoofd Integrale Veiligheid) uit wisselende personen die bovendien vooral met elkaar communiceerden via een Whatsappgroep waar ook steeds nieuwe personen aan werden toegevoegd en anderen weer verdwenen. Dat leidde vooral tot het uitwisselen van "beelden" en "meningen", aldus de Evaluatie, maar niet tot heldere besluitvorming.

Het hielp ook niet dat de voorzitter van het CvB op het moment dat de protesten aanzwollen op de terugreis van vakantie was, waardoor de reguliere taakverdeling in het CvB niet meer gold, de externe en interne communicatie via verschillende personen verliep, en ook de burgemeester niet wist wie zij kon benaderen. Menig (oud-)medewerker van de UvA zal dit beeld kunnen herkennen, maar in een crisissituatie die snel, consequent en consistent handelen vereist leidt dit tot op zijn zachtst gezegd inadequaat handelen.

Maar het CvB wordt ook verweten de mogelijke omvang van de protesten te hebben onderschat. Vrijwel direct

na de inval van Hamas in Israël op 7 oktober 2023 vonden er met name op het Amsterdam University College (AUC) al demonstraties plaats en gingen er al petitieën rond waarin het CvB om een stellingname werd gevraagd. In de Verenigde Staten hadden al bezettingen van universiteitsgebouwen en encampments op universiteitsterreinen plaatsgevonden, die voor het CvB al een waarschuwing hadden moeten zijn. En, ook al maakt de Evaluatie daar geen melding van, het CvB had toch ook al lessen kunnen trekken uit de bezettingen van het Maagdenhuis en het Bungehuis in 2015 en de Academische Club in 2023.

In een reactie op het rapport schrijft het CvB op al deze punten verbeteringen in te voeren: in voorkomende gevallen zal sneller een crisisteam worden geformeerd met "duidelijke bestuurlijke verantwoordelijkheid". De communicatie met de driehoek van burgemeester, hoofdofficier van Justitie en commissaris van politie gaat worden verbeterd. In het vervolg zal niet te lang worden gewacht 'met het verbreden van de discussie' opdat door verharding van de standpunten een dialoog niet meer mogelijk is. Ter geruststelling: het CvB geeft de decentrale bestuursfilosofie van de UvA niet op.

Een schone taak voor de in 2024 aangetreden voorzitter van het CvB, Edith Hooge.

► Jan Simons

Foto: Dirk Gillissen, Beeldbank UvA

Doorgaan op de ingeslagen weg

VAN HET BESTUUR

Het bestuur van de UvA-senioren is verheugd te kunnen meedelen dat met het College van Bestuur overeenstemming is bereikt over ons budget voor de komende drie jaar; de aanvankelijk toegekende 15.000 euro is verhoogd naar 20.000, het bedrag dat minimaal nodig is om onze activiteiten (zij het in enigszins afgeslankte vorm) te kunnen voortzetten. Daarnaast kunnen we voor een aantal uren per maand diensten afnemen van Bureau Alumnirelaties waarvoor we geen rekening zullen ontvangen. Het is ook dit bureau waar we, na ons vertrek bij de AUV, onderdak krijgen. Door bovengenoemde toezeggingen kunnen we verder met het organiseren van onze activiteiten. Helaas is onze excursie in april komen te vervallen, daarvoor in de plaats is de lezing van Pieter van Broekhuizen gekomen die in februari niet doorging vanwege het overlijden van Ruud Bleijerveld. Ook in mei is er een lezing (die van Victor Kal op 14 mei - red.). En op 15 juni hebben we het concert van het UvA-orkest J. Pzn. Sweelinck; en dan hopelijk in augustus weer een excursie. Doordat ons minder middelen ter beschikking staan dan in voorgaande jaren zullen we bij onze activiteiten af en toe voor hand- en spandiensten een beroep op onze leden moeten doen; stoelen neerzetten, thee, koffie en drank

inschenken en hapjes serveren. We hebben inmiddels gemerkt dat men dat geen bezwaar vindt, als er geen fysieke beperkingen in de weg staan.

Door een niet al te helder bericht afgelopen december is er onduidelijkheid ontstaan over het lidmaatschap van de UvA-senioren (sinds het vertrek bij de AUV spreken we niet meer van de Kring UvA-senioren). Een aantal leden heeft ten onrechte begrepen dat men lid moet zijn van de AUV (en daarvoor 40 euro moet betalen) om ook lid te kunnen zijn van de UvA-senioren. Dat is onjuist. Wie daarvoor in aanmerking komt kan kosteloos lid worden van de UvA-senioren en deelnemen aan onze activiteiten zonder dat men lid van de AUV hoeft te zijn. Wij bemoeien ons daar niet (meer) mee. De koppeling tussen ons lidmaatschap en dat van de AUV is komen te vervallen. Ondanks de financiële en organisatorische veranderingen verwacht het bestuur grotendeels op de ingeslagen weg door te kunnen gaan. Uiteraard met de nodige hulp van onze leden.

Kees Piena

Voorzitter UvA-senioren

9 april 2025

Donderdag 16 januari 2025

Uitstel

Wat kan de redactie doen als er onduidelijkheid bestaat over de mogelijkheid om in 2025 de Uitdienstbode laten verschijnen? Het verschuiven van vergaderdata is een beproefde optie, in de hoop dat er duidelijkheid komt. Maar wat als die uitblijft?

Woensdag 12 maart 2025

Zonder verschijningsdatum

Het bestuur stelt de Uitdienstbode wel hooglijk op prijs. We hebben beloofd de handdoek niet in de ring te gooien. Dus, we gaan verder met schrijven en met redigeren van de – al of niet op uitnodiging – geschreven, ingekomen bijdragen. Maar tegen niemand kunnen we zeggen: “De eindversie moet dan en dan voor de verschijningsdatum zus en zo binnen zijn.” Het hoe, waar en wanneer van een vormgeving hangt nog volledig in de lucht. Niet alleen het voortbestaan van UvA-senioren speelt ons parten, ook het vertrek van Liek van den Braak, onze vormgeefster van het eerste uur. Zij is na twaalf jaargangen een andere carrière begonnen. Moeten we haar misschien vragen om toch nog één, maar dan ook onze allerlaatste aflevering te maken?

Donderdag 27 maart 2025

Werken aan een redactioneel

Zelfs nu, nu ik me deze dag aan dit redactioneel zet, weet ik niet wanneer dit af moet zijn. Het is de dag waarop volgens onze planning het eerste nummer zou verschijnen, maar er is nog geen enkel zicht op een nieuwe verschijningsdatum.

De inhoud van het beoogde eerste nummer van de dertiende jaargang groeit intussen gestaag. Verslagen van de lezingen komen af, dat van Geert ten Dam en van Hans en Onno Blom. Ook het verslag van de geplande lezing van Pieter van Broekhuizen zou in dit nummer terecht kunnen komen. Zo ongewis is alles. We wachten nog op een item over de eindejaarslunch en rekenen op de mededelingen van het bestuur. De vaste rubrieken als ‘Het getal’ van Bea Krenn, ‘UvA-Erfgoed’ van Marian Schilder, ‘Een prettig gesprek’ van Henriette Ritter en de fotorubriek van John Kleinen raken gevuld. De laatste heeft zich laten inspireren door de bijdrage van Jan Simons over de fatbike. Jan Simons heeft daarnaast het rapport ‘Evaluatie meidagen 2024’ gelezen en Margot Taal opnieuw een boek over ouder worden.

Met het ontvallen van UvA-senioren die zich hebben ingezet voor de redactie en voor het bestuur, komen de herinneringsbijdragen binnen. Marian Schilder schreef het in memoriam van Willy Groenman-van Waateringe en Kees Piena dat van Ruud Bleijerveld. We hebben Sijbolt Noorda bereid gevonden om met zijn herinneringen aan Ruud ook bij te dragen. Ruud had zoveel kanten en zoveel UvA-verleden, dat enkelen van de oud-, zittende en aankomende redactie-leden een herinnering aan Ruud aan het papier hebben willen toevertrouwen: Ria Winters, Jan Simons, Menno Polak en Kees Piena.

Ja, er is ook goed nieuws: er komen redactieleden bij. Het is bizar om enthousiaste nieuwe leden te verwelkomen terwijl er nog geen infrastructuur klaarstaat om überhaupt een nummer te laten verschijnen. We doen net of alles gewoon gaat lukken. Ria Winters, Lidie Koeneman en Marijke de Groot zijn bereid gevonden om de pen op te pakken. Ze treden toe als een volgend nummer wordt gemaakt.

Woensdag 2 april 2025

Infrastructuur

De redactie heeft met Natasja van der Woude gepraat. Zij is communicatiemedewerker en is ons nu, zij het tijdelijk, toegewezen door de UvA. We begrijpen dat het publiceren van ons blad – wanneer het is opgemaakt en in PDF-vorm is gegoten – via de webpagina van UvA-senioren geen probleem hoeft op te leveren. De lezer ontvangt de gebruikelijke mail met de link. Dat is alvast één. De webpagina hangt nu weliswaar nog onder die van de AUV. Maar tekstueel zou de pagina al aangepast kunnen worden aan de niet-meer-AUV-kringsituatie. In het najaar komt de UvA-seniorenpagina naar verwachting direct te hangen onder die van Bureau Alumnirelaties (BA) en Bureau Communicatie (BC) van de UvA. Maar de grootste hobbel is de opmaak.

Een template laten maken die wat moderner oogt en aansluit bij de UvA-huisstijl is wat de redactie zou willen. We denken ook al aan het omdopen van de Uitdienstbode in: ‘dUb’.

Woensdag 9 april 2025

Account

We weten inmiddels dat met een account of abonnement op een online templatewinkel er een ontwerp

gemaakt kan worden. Het bestuur laat Natasja weten dat er geld is en meldt zwart op wit akkoord te zijn met zo'n account. Waarom is het er dan nog niet?

Woensdag 30 april 2025

Rechtspersoonlijkheid

Het blijft wachten. Natasja doet haar uiterste best maar er is nog geen BA-er of BC-ster te vinden die een account aanmaakt. De suggestie wordt gedaan dat iemand van ons uit de redactie dat doet of iemand van het bestuur. Die suggestie is eerder en vaker opgekomen. Maar u moet begrijpen dat zo'n belangrijk anker niet bij een privépersoon moet komen te liggen, niet bij een persoon op leeftijd en niet in een 'vrije jongens'-constructie met aliassen om de inloggegevens te kunnen delen. Anders dan de eerste en beste duivenmelkersclub, is de groep UvA senioren geen vereniging. Het is ook om allerlei redenen niet de wens van het bestuur er een op te richten. Nu we geen AUV-kring meer zijn, kunnen we niet anders doen dan ons onderbrengen bij de rechtspersoonlijkheid van de UvA.

Donderdag 6 mei 2025

Werken aan het tweede nummer

Terwijl nummer 1 nog niet uit is, zit de uitgebreide redactie rond de tafel in het Maagdenhuis voor de – geplande – planningsvergadering voor nummer 2. Er staat ons door de georganiseerde middagen met lezingen en concert alweer de nodige kopij te wachten. Ook de vaste schrijvers melden zich. We gaan hun in ieder geval laten weten dat de planningsdata doorschuiven naar eind juli.

Dinsdag 13 mei 2025

Licht aan het einde van de tunnel

Maaïke van Helden, bij de UvA werkzaam als algemeen communicatiedeskundige, kan zich aan de vormgeving zetten. Weliswaar tussen de (andere bedrijven door). We gaan zoomen.

Dinsdag 27 mei 2025

Een nulnummer

De inschatting is dat er te veel tijd mee gemoeid gaat om alle kopij voor het eerste nummer in zijn geheel te plaatsen. We besluiten tot een nulnummer. Dan ligt er tenminste iets: het verslag van de lezing van Geert ten Dam, de teksten die stilstaan bij het overlijden van Ruud Bleijerveld en Willy Groenman-van Waateringe. Voor de actualiteit besluiten we tot de opname van een

bijdrage over het Evaluatierapport, van de mededelingen van het bestuur en van de redactie, voor de representativiteit van een dUb-nummer tot een foto van de eindejaarslunch en een foto geselecteerd door John Kleinen met de bijdrage van Jan Simons over de fatbike.

Maandag 21 juli 2025

De vlag uit

Nu het nulnummer er is, is de totstandkoming ervan geschiedenis. We hopen dat het nulnummer bevalt en smaakt naar snel meer: het eerste nummer met de bijdragen die nog even op de plank moesten blijven liggen.

► **Agnes Schreiner**

Agenda

27 AUGUSTUS

Excursie, boottocht door Amsterdam

24 SEPTEMBER

Lezing Claes de Vreese, universiteitshoogleraar *Artificial Intelligence and Society*

OKTOBER (datum n.t.b.)

Excursie naar de nieuwe Universiteitsbibliotheek (UB)

Colofon

Hoofdredacteur a.i.:

Agnes Schreiner

Redactie:

Menno Polak, Jan Simons, Madzy Koudstaal

Eindredactie:

Madzy Koudstaal

Fotografie: Madzy Koudstaal, tenzij anders vermeld.

Ontwerp & lay-out: Maaïke van Helden

Vragen of opmerkingen?

Stuur een e-mail naar:

uva.uitdienstbode@gmail.com